

Hír a Cseszkó árvákról a Vásárhelyi Független Újságban

1947. november 1.

Pogány hercegné ápolta a Cseszkó-árvákat

Mit tud róluk Cserjés százados?

Ismételten is hírt adtunk dr. Cseszkó Gyula volt hódmezővásárhelyi orvosnak és családjának a Csendes óceán Szigetein történt tragikus sorsáról. Nemrégiben hazajött lettországi fogságból Cserjés (Cseszkó) József százados, aki legpontosabban van értesülve testvérenek és családjának viszontagságairól és az orvosnak is feleségének tragikus haláláról. Cserjés százados most Budapesten járt s a Reggel című lap tudósítójának a következőkben adta elő a megrendítő események sorozatát.

Elmondta, hogy öccse a Sangir-szigetcsoporthoz, Tarokna szigetén végzett orvosi munkát a holland protestáns orvosi misszió megbízásából Feleségével, Hadady Emmával azért mentek a messze Holland-Indiába, mert érdekelte őket a munka és a helyzetük itthon a 30-as évek vigasztalan napjaiban, amikor a diplomások tömegesen éltek nyomorban — tarthatatlan volt.

1940-ben érkezett az utolsó levél Cseszkó dr-tól, többé nem adott hírt magáról. Néhány napja pedig megjött Hódmezővásárhelyre az utrechti református lelkészi hivatal szomorú levele, amelyben beszámolnak az öreg édesapának és a családnak a magyar orvosházaspár szomorú végéről és Holland-Indiában született gyermekeik sorsáról. A magyar orvost 1944 májusában fogták el a japánok, mert azzal vádolták, hogy kapcsolatot tart a szövetségesekkel. Elszállították Mando szigetére. Idáig szabad volt, holott a hollandokat és mindazokat, akik nem bennszülöttek, már 1942-ben internálták. Öt azért hagyták szabadon, hogy orvosi szolgálatát ellássa. Feleségét, aki már akkor semmit sem tudott az ura sorsáról, 1944 augusztus 7-én fogták el.

Három hónapig éhezették és kínozták, de semmiféle terhelő adatot nem találtak ellene. Novemberben a vele együtt fogvatartott bennszülött fejedelmekkel együtt lefejezték.

A 33 éves fiatalasszony hősiességéről a legendák hangján szól az utrechti híradás. A testét véresre szaggatták a korbácsok, körmönfont keleti kínzásoknak vetették alá, éhezették, szomjaztatták és az irgalmatlan japánok is megcsodálták türelmét.

„Tiszteletből” választották számára a lefejezés halál- nemét!

Szeretett volna elbúcsúzni férjétől és gyermekeitől, ám ezt megtagadták tőle. Cseszkó dr. sorsáról azt a hírt kapták, hogy bombatámadás alkalmával kapott combsérülést, 1944 őszén és elvérzett. Egy misszionárius lelkész még látta a magyar orvost 1944 nyarán, mikor többszázadmagával hajtották a japán örök, de már olyan állapotban volt, hogy alig lehetett ráismerni.

A gyermekek, akiknek megmentéséről hollandiai híradás alapján számoltunk be, fantasztikus kalandok után jutottak el az ausztráliai Sydneybe. Az a kis cselédlány, aki megmentette őket, pogány hercegi család sarja. Annyira szerette a magyar orvost és gyermekeit, hogy fizetést sem fogadott el tőlük: ingyen dajkálta, nevelte a gyermekeket, majd élete kockáztatásával mentett meg, kis lélekvesztőn vitte át őket egyik szigetről a másikra. Japán katonák százai keresték a gyermekeket, mert az orvos családját teljesen ki akarták irtani, de a bennszülöttek, akik rajongásig szerették Cseszkókat, mindig hírt adtak a japánok közeledéséről és a cselédlány egy szigettel tovább vitte őket. Sydneyből 1946 elején érkeztek Utrechtbe, ahol egy lelkészcsaládnál találtak otthont, nevelési költségeiket pedig nagykorúságukig a holland állam vállalja.

A nagyszülők vágya az, hogy az iskolaév befejezése után legalább egy hónapra hazahozhassák a két gyermeket, akik még nem is látták a magyar földet.¹

¹Vásárhelyi Független Ujság 2. évf. (1947. november 1.) 83. sz. 3.
https://adt.arcanum.com/hu/view/VasarhelyiFuggetlenUjsag_1947_11/?pg=2&layout=s&query=cseszko%C3%B3